

Materiaaloverzichtslijsten en therapieverloop

Hierachter volgen materiaaloverzichtslijsten die we samenstelden voor de meest voorkomende processen.

Deze kunnen zeker nog aangevuld worden met eigen ideeën.

Voor devoicing en lateralisatie/gliding werd ook een therapieverloop toegevoegd. Een 4-tal goed voorstelbare minimale woordparen wordt steeds gesuggereerd.

Inleidend sommen we hieronder eerst enkele materialen op die bij de verschillende processen kunnen worden gebruikt.

Matchings- en algemene discriminatiespellen:

Wasdraad

Kapstokjes waar een prentje kan worden aangekleefd

Egels waarbij wasspelden de stekels zijn

Eenvoudig vingervoetbalspel: shoes en bal

Brievenbussen (b.v. diepvriesdozen met spleet in)

....

Voorwerpen om uit te delen:

Apenootjes

Frietjes

Plastiek fruit of eten

Blokjes

Knikkers

Slangen

Steentjes

Bloemen

Cadeautjes

....

Referentiemannetjes - meneertjes

Allerlei poppetjes, mannetjes, dieren, ... waar je er twee dezelfde van hebt.

....

Therapieverloop: Devoicing

Begrippen: met / zonder motor

Fase 1

Begripsniveau: begrippen 'met/zonder motor' vatten (deze stap niet overslaan!) Spel met trein met/zonder locomotief (motor).

Sorteren van foto's, prentjes van zaken met/zonder motor.

Klankniveau: sorteren van geluiden: om beurt een geluid maken (gebruik zelf geen spraakklanken maar geluiden met je lichaam, mond, muziekinstrumenten, voertuigen, apparaten. Als het kind wel fonemen gebruikt, laat je dit gewoon toe.)
Voorbeelden van geluiden met een motor:

Juichen: jeej!!!, lachgeluiden: hi, hi, hi, geeuw, grommen als leeuw: wah!, hoest, wenen... ook apparaten: boor, stofzuiger, mixer, haardroger, scheerapparaat, ...

Voorbeelden van geluiden zonder motor: tongklakken cfr. paard, lichtjes: 'tut of zuiggeluid', tututut! smakken, vingerknippen, zelf fluiten, muziekinstrumenten...

Foneemniveau: 'sorteren' van fonemen gemaakt met motor (stem) t.o.v. zonder motor. v, p, k, z, s, b, d, t, p, v,

Eerst zonder, nadien met de referentieplaatjes.

Auditieve discriminatie: a.h.v. een minimaal woordpaar

Therapeute benoemt de aparte kaartjes, kind wijst het juiste prentje van het woordpaar aan.

Bespreken!!!: Na enkele items vraagt de therapeute hoe het toch kan dat het kind steeds de goede afbeelding kiest en geeft hardop denkend zelf het antwoord, gebruikmakend van de gekozen begrippen: b.v. 'Weet je wat ik denk? Ik denk dat jij hoort dat 'zon': 'met een motor is' en 'Son': 'zonder motor', klopt dat?

Na dit gesprekje worden nog enkele prentjes benoemd. Het kind wijst het juiste prentje aan en de logo zegt: 'Goed, zon, ik hoorde het ook, dit is met een motor!' of 'Hé, Son, dit is zonder motor! Zon en Son zeg je niet hetzelfde, hè. Daarom zijn het ook twee verschillende prentjes!

Daarna worden geleidelijk de 'referentieplaatjes' erbij betrokken: 'zon, is dus een woordje dat hoort bij de trein met een motor. Ik heb nog een prentje: Son, wat is dat? Ja, goed gehoord, dat woord hoort bij de trein zonder motor.

Woordniveau

Het kind deelt de door de logo gesproken woorden in op basis van de kenmerken van de doel- (met motor) en substituuutklank (zonder motor)

Het minimale woordpaar wordt nu vervangen door de referentieplaatjes.

De therapeute heeft een stapeltje prentjes van een minimaal paar b.v. zaai/saai. Ze benoemt een prentje en toont dit. Aan het kind wordt gevraagd of het woord wel of geen 'motorgeluidje' heeft (met of zonder een motor is). In dit geval wijst het kind naar een referentieplaatje. Vervolgens zal de therapeute willekeurig de woorden van dit woordpaar uiten. Als het kind de juiste referentieplaatjes aanwijst, mag ook een ander minimaal woordpaar gebruikt worden, b.v. zap/sap; zien/sien

Fase 2

Woordniveau: prentjes van vee/fee, vier/fier, vin/Fin, vel/fel;
zaai/saai, zon/Son, zien/Sien, zap/sap; bed/pet, bijl/pijl, boot/poot, bak/pak;
dak/tak, Dik/tik, dop/top, duin/tuin

Zinsniveau: Houd rekening met de assimilatieregels!! ('t kofschip → SL!!')

'ik gooi de **zon** op...', 'De **zon** schijnt naar...' (met plastieken of stoffen zon)

'Hij **vliegt** naar...', 'Hij **neemt**...', 'De **vogel vliegt** naar...' (met vogel of vliegtuigjes)

'Hij **voetbalt** naar...' (vingervoetbalshoes en bal)

Materiaaloverzicht: Devoicing

Begrippen: met / zonder motor

Inoefening begrippen: met / zonder motor

Concreet materiaal

- (mee te brengen: stofzuiger, mixer, muziekinstrumenten, echter haardroger, ...)
- voorwerpen met/zonder motor: met: boor, haardroger, brommer, tractor, vliegtuig, handvat dat gromt, zonder: hamer, strijkijzer, tijger, fluit, diertje met geluid,
- vis die piept?
- ...

Prentjes

- Foto's (colorcards) van: paard en kar, vlieger, vlinder, fluit, vis, fiets, kikker, poppenwagen, helicopter, vrachtwagen, haardroger, scheerapparaat, trein, moto
- prenten met trein van Hopla
- kaartjes met referentieplaatjes en doosje met de 2 referentieplaatjes(om op te gooien)
- werkblaadje met 'letterkoekjes 'op.
- prent van zorro
- prentjes met trein, auto
- ...

Zelf omgaan met begrip met/zonder motor

- sporen maken voor trein
- gezelschapsspel: 'een bed vol vlooiën', 'Purzelspiel': 3 dingen dalen snel af.
- ...

Discriminatie

Te gebruiken figuren

- Locomotief met wagon met houten balkjes om te sorteren
- Magneettrein met locomotief en wagons met magnetische auto's op (Hema)
- (Lego-)blokjes om huis of hok te bouwen rond figuur
- puzzelstukken: locomotief+wagon/ wagon
- ...

In schrift voor te stellen

...

Concrete voorstelling van minimale paren

zak, vuur, been, vel, vol of bier (beker), fee (zit bij stopping), bijl, zon, bot
(vnl. van Playmobil)

Materiaaloverzicht

Fronting/ Backing

Begrippen: voor/achter; meneertje voor/ meneertje achter

Inoefening begrippen: voor/achter

Concreet materiaal:

- Auto met poppetjes voor- en achteraan
- Bob de Bouwer (Bob voor en Bob achter)
- Krokodil en wolf met grote bek om tanden voor- en achteraan te wijzen
- Fisher Price/ Playmobil vliegtuig en bus om poppetjes voor- of achteraan in te zetten
- ...

Prentjes:

- Lotto-spel met voor- en achterzicht auto
- Prenten van krokodil
- Plastieken prentjes van Bob de Bouwer en co
- Voor- en achterzicht auto en meisje
- ...

Zelf omgaan met begrip voor/achter:

- Play Doh 'De tandarts': tanden voor- of achteraan plomberen
- De krokodil: tanden voor- of achteraan trekken
- ...

Discriminatie

Te gebruiken materiaal:

- Poppetjes voor- of achteraan in auto zetten
- ...

Voorwerpen om uit te delen:

- Steentjes, slangen, ... om voor of achter het huis te leggen.
- Bloemen om voor of achter het huis te 'planten' b.v. in plasticine.
- ...

In schrift voor te stellen:

- Zij- en bovenkant deur of huis uitknippen, onderkant vastlaten en omplooien, zodat ze rechtop kunnen worden gezet. Zaken ervoor of erachter tekenen.
- Mond of bek tekenen en voor- of achteraan tanden tekenen
- ...

Concrete voorstelling van woorden

kom, kam, kop,ton

Minimale woordparen

FINAAL: net/nek; bed/bek; pad/pak; bad/bak
INITIAAL : touw/kou; toe/koe; tas/kast; top/kop

Oefeningen op 'moeilijker' zinsniveau

Ik kijk naar ... (door grote zonnebril)

Materiaaloverzicht:

Stopping

Begrippen: kort/lang

Inoefening begrippen: kort/lang

Sorteren van korte/lange dingen

- Slangen: groene, zwarte, zelfgevouwen trapjes
- Potloden
- Dieren met korte/lange nek
- Korte/lange auto
- Chinese poppetjes (Matrouchka) of gelijkaardige tonnetjes die je kan rangschikken van kort naar lang
- ...

Zelf omgaan met begrip kort/lang:

- Stroken/rol papier om te verknippen
- Welk dier heeft een lange nek/ lang lijf?: Zelf nek/ lijf kort of lang maken
- 'puzzelslang' om slang of bol van te maken
- plastieken veren ('slinky' die van de trap kan stappen) kort houden of uitrekken
- korte/lange haren maken bij 'miss Spaghetti'
- trucjes doen en spelen met gele worm 'Magic Twisty'
- Play doh 'de kapper': haren kort of lang maken
- ...

Begrippen lang/kort koppelen aan geluiden

- Fluitjes die je lang/kort kan maken en die zo een andere klank geven
- Fluit om op te blazen
- 'pssst-dingen' waar lucht uitkomt als je erop duwt (plastieken flesjes, waterspeelgoedjes, neuspeertje, ...)
- ...

Discriminatie

Te gebruiken figuren:

- Houten meneertje kort/ lang
- Korte/lange groene rups
- 'Miss Spaghetti' met kort/ lang haar
- ...

Voorwerpen om uit te delen:

- Korte/lange frietjes
- Korte/lange potloodjes
- Korte/lange wasspelden
- ...

In schrift voor te stellen:

...

Minimale woordparen

INITIAAL: sop/top; Sien/tien; Son/ton; sik/tik
(ook te gebruiken st/t woorden die bij clusterreductie staan)

FINAAL: boos/boot; kous/koud; bes/bed; bos/bot

Concrete voorstelling van minimale woordparen

doos/dood; fee/thee; pop/sop; boef/boet(e)

Therapieverloop

Lateralisatie: j → l **Gliding: l → j**

Begrippen: j: meneertje blij l: meneertje tong

Dit is maar één voorbeeld van lateralisatie of gliding. Deze processen zijn veel ruimer

Lateralisatie: verschillende consonanten kunnen gesubstitueerd worden door l.

Gliding: l 'tong' of 'blij' en r 'boos' worden vervangen door de glijklank w 'bang' en j.

Fase 1

Begripsniveau: begrippen 'blij / tong' vatten (deze stap niet overslaan!)

Sorteren van prentjes van mensen en dieren met tong t.o.v. blij

Klankniveau: sorteren van blij t.o.v. tonggeluiden: om beurt een geluid maken Gebruik zelf geen spraakklanken maar geluiden met je lichaam, mond, muziekinstrumenten, voertuigen, apparaten. Als het kind wel fonemen gebruikt, laat je dit gewoon toe. Voorbeelden van blij geluiden:

Juichen: jeej!!!, lachgeluiden: hi, hi, hi, geeuw, grommen als leeuw: wah!, hoest...

Voorbeelden van tonggeluiden: tongklakken cfr. paard, lichtjes 'tut of zuiggeluid', niezen, tututut! smakken, ...

B.v. babypop maakt geluiden als: lachen, tutteren, kirren, wenen, smakken ...

Foneemniveau

sorteren van fonemen gemaakt met tong t.o.v. 'j' en andere

Eerst zonder de mannetjes, nadien met de mannetjes

Auditieve discriminatie: a.d.h.v. een minimaal woordpaar

Therapeut benoemt de aparte kaartjes, kind wijst het juiste prentje van het woordpaar aan.

Bespreken!!!: Na enkele items vraagt de therapeut hoe het toch kan dat het kind steeds de goede afbeelding kiest en geeft hardop denkend zelf het antwoord gebruikmakend van de gekozen begrippen: b.v. 'Weet je wat ik denk? Ik denk dat jij hoort dat 'ja' een 'blij geluidje' in het begin heeft en 'la' een 'tonggeluidje', klopt dat?

Na dit gesprekje worden nog enkele prentjes benoemd. Het kind wijst het juiste plaatje aan en de logo zegt: 'Goed, la, ik hoorde ook een tonggeluidje!' of 'Hé, jijja, aan het begin van het woord zit een blij geluidje! La en ja zeg je niet hetzelfde, hè. Daarom zijn het ook twee verschillende prentjes.'

Daarna worden geleidelijk de 'mannetjes' erbij betrokken: 'Ja, is dus een woord voor Meneertje Blij. Ik heb nog een prentje: La, wat is dat? Ja, goed gehoord en dat woord hoort bij Meneertje Tong. We nemen de mannetjes er even bij'

Woordniveau

Het kind deelt de door de logo gesproken woorden in op basis van de kenmerken van de doel- (blij) en substituutklank (tong)

Het minimale woordpaar wordt nu vervangen door de mannetjes (referentieplaatjes).

De therapeut heeft een stapeltje prentjes van een minimaal paar b.v. jaag-laag. Ze benoemt een prentje en toont dit. Aan het kind wordt gevraagd of het woord een blij of tonggeluidje heeft. In dit geval wijst het kind naar een meneertje. Vervolgens zal de therapeut willekeurig de woorden van dit woordpaar uiten. Als het kind de juiste meneertjes aanwijst, mag ook een ander minimaal woordpaar gebruikt worden, b.v. jeuk – leuk

Fase 2

Woordniveau: prentjes van la/ja; lip/jip; leuk/jeuk; laag/jaag

Zinsniveau

Materiaaloverzicht

Lateralisatie: j → l

Gliding: l → j

Begrippen: j: meneertje blij l: meneertje tong

Inoefening begrippen: blij/tong

Concreet materiaal

- Pez-machientjes: met/zonder tong (=Pezsnoepjes)
- Pompoentjes (Halloween) met open/gesloten mond (op stok)
- Hand- en vingerpoppen enz. : met/zonder tong

Prentjes

- Prentjes met mensen die lachen (zonder zichtbare tong) en mensen met zichtbare tong
- Idem met prentjes van Sponge Bob of Patrick
- Prentjes van en concreet Tonkey mannetje met/zonder tong (merk van chocolade)
- Bekijken van boekjes: 'Mondje open/ mondje dicht', stickerboek van Plons

Zelf omgaan met begrip blij/tong

- Play Doh 'De tandarts': mannetje wel of geen tong geven
- Al of niet je vinger steken als tong in:
 - o haai van action man
 - o gaatje in mond van handpop
- Kartonnen mondjes te maken met/zonder tong

Discriminatie

Te gebruiken figuren:

- Handpop van Muppetshow: 2 dezelfde, waarvan 1 met tong Donkerbruine handpop
- 2 Handpoppen van hondenkop met gesloten of open mond
- Jongetje (of hondje: 'Nodding-Dog') dat met hoofd schudt/ jongetje met tong
- Sponge Bob met/ zonder tong (van koekendoos, rolstempel, spons, ...) of Patrick
- 2 koekendoosjes: met/zonder tong om b.v. knikkers/kastanjes in te sorteren
- wasknijpertjes met meneertje blij/meneertje tong
- 'stressballetjes met gezichten op': met gesloten mond en open mond met tong
- Snoep: 'Tasty tongues' waarvan je één met open/gesloten mond kan voorstellen

Voorwerpen om uit te delen:

- Eten: laten opeten door pop met/zonder tong.
- Dieren sorteren in de wei van meneertje tong/meneertje blij.
- Pakjes geven aan meneertje tong/blij.
- Knikkeren naar juiste poort, waarachter een meneertje of figuur staat.
- Sjotten met vingervoetballertje naar goal waarin een meneertje staat.
- (Lego-)blokjes om huis of hok te bouwen rond figuur

In schrift voor te stellen:

- Open mond met een gaatje in, waar je wel of niet je vinger (=tong) kan insteken

Concrete voorstelling van minimale paren

- Jip (van Jip en Janneke)/lip: hoofdje, stempel, domino en kralen van Jip (Hema)
- Jip/lip rijgen of Jip aan een rijgdraad en lip aan een rijgdraad en 'snoepjes' of visjes (kralen) rijgen, dobbelsteen met Jip en lip op.

Materiaaloverzicht

Consonantdeletie INITIAAL

Begrippen: met/zonder kop/hoofd

met/zonder begin = tractor, locomotief, schroef, ...

Bruikbaar voor behandeling van fonologische processen en auditieve basisfuncties

Inoefening begrippen: b.v. met/zonder kop/hoofd

Concreet materiaal:

- Sorteren van diertjes met/zonder kop b.v. muizen, dieren, ...
- Sorteren van figuren waar het hoofd af kan
- ...

Prentjes:

- Prentjes van dieren met/zonder kop
- Spel: 'zotte mannekens' maken met kaartjes van hoofd, buik en benen'
- Schildpadden- en heksenspel
- ...

Zelf omgaan met begrippen

- Zelf dieren maken met spel: kussentjes en velcro: kop er bewust op of afzetten.
Spelen met dierenfotohoudertjes met magneet (kop en achterste)
- Puzzel van dino's: kop eraan passen
- Knopen- en vormenspel: dieren maken met/zonder kop
- ...

Discriminatie

Te gebruiken figuren: Rat met/zonder kop (van Ikea)

- Diertjes die je ergens kan 'opknijpen' met/zonder kop b.v. op 2 ladders van
Transparant p. 39 laten klimmen
- ...

Voorwerpen om uit te delen:

- Stukjes kaas (uit geel rubberblad of van gele bakplasticine)
- ...

In schrift voor te stellen:

...

Minimale woordparen

been/een; vuil/uil; wei/ei; zout/oud; dik/ik; boor/oor; los/os; mouw/au

Materiaaloverzicht

Consonantdeletie FINAAL

Begrippen: met/zonder staart

met/zonder einde = aanhangwagen,

Inoefening begrippen: b.v. met/zonder staart

- Idem, zie boven. Aanvullend:
- Robot/krokodil/slang...met/zonder staart
- Zes 3D- puzzels van focus : 'animals'
- ...

Discriminatie

Te gebruiken figuren: houten muizen met/zonder staart

- Diertjes die je ergens kan opknijpen met/zonder staart op 2 ladders van Transparant p. 39 laten klimmen
- ...

In schrift voor te stellen:

...

Minimale woordparen

bijl/bij; laag/la; oud/au; rijk/rij; boef/boe; ijs/ei; neem/nee; slaap/sla

Materiaaloverzicht

Clusterreductie

Begrippen: 1-, 2- en 3- koppig

1-, 2- en 3- staartig (te maken met plasticine of tekenen)

Inoefening begrippen: 1-, 2- en 3-koppig

Concreet materiaal

- 1-, 2- en 3-koppige draak,
- 1-, 2- en 3-koppig varken, leeuw (gemaakt van washandjes met 5-koppige dieren)
- 3-koppige hond van Harry Potter
- ...

Prentjes

- Prentjes van draken, van 3-koppige hond van Harry Potter (en 2-koppig)
- ...

Zelf omgaan met begrip 1-, 2- en 3-koppig

- Magneettreintje met wagons
- ...

Discriminatie

Te gebruiken figuren:

- Dezelfde draken
- ...

Voorwerpen om uit te delen:

- Eten
- (Lego-)blokjes om huis of hok te bouwen rond draak
- ...

In schrift voor te stellen:

...

Minimale woordparen

Clusterreductie INITIAAL

Omissie eerste klank:

Omissie tweede klank:

sl-verbindingen, omissie 's':

st-verbindingen, omissie 's':

l-verbindingen, omissie 'l':

r-verbindingen, omissie 'r':

speer/peer; smeer/meer; schat/gat; vlam/lam

zweep/zeep; kwaak/kaak; kwast/kast; snik/sik

slaan/laan; slap/lap; slikken/likken; sluiert/luier

stop/top, steen/teen, stok/tok, staart/taart,

stank/tank, stam/tam

blij/bij; glad/gat; klei/kei; vloer/voer

brood/boot; druif/duif; prop/pop; krom/kom

Clusterreductie FINAAL

Omissie voorlaatste klank r:

kaars/kaas; storm/stom; hark/hak; bord/bot

Omissie voorlaatste klank:

hoest/hoed; mens/mes; schelp/schep; band/bad

Omissie eindklank:

licht/lig; haast/haas; hoest/hoes; acht/ach

Concrete voorstelling van woorden met consonantverbinding

(o.a. bruikbaar bij zinsniveau)

stoel, slot, spook, spin, schelp, schop, stok

heks, hart

(tijger die 'ggggg' zegt om sch-klank te stimuleren)